

Wanda Budohoska • Ziemowit Włodarski

PSYCHOLOGIA UCZENIA SIĘ

Przegląd
badań eksperymentalnych
i teorii

WARSZAWA • PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE

Wstęp — napisał Ziemowit Włodarski	5
Część I	
Proces uczenia się i jego efekty	9
Rozdział 1. Pojęcie uczenia się — napisał Ziemowit Włodarski	11
Rozdział 2. Uczenie się a dojrzewanie w rozwoju osobnika — napisała Wanda Budohoska	19
§ 1. Badania z zakresu biologii molekularnej	22
§ 2. Badania z zakresu embriologii	23
§ 3. Badania z zakresu psychologii	25
Ograniczanie ćwiczenia	25
Stwarzanie warunków sprzyjających ćwiczeniu	32
Porównywanie osobników o podobnych i odmiennych zadatkach dziedzicznych	35
Rozdział 3. Ogólna koncepcja badań, uczenia się, metody, sposoby przedstawiania wyników — napisał Ziemowit Włodarski	39
§ 1. Ogólna koncepcja badań	39
§ 2. Zmienne eksperymentalne	42
§ 3. Osoby badane	44
§ 4. Wskaźniki uczenia się	45
§ 5. Metody stosowane w badaniach	46
Metody odruchowo-warunkowe	47
Metody bezwarunkowo-warunkowe	51
Metody warunkowo-warunkowe	54
Metody rozpoznawania	55
Metody reprodukcji	65
Urządzenia specjalne	69
§ 6. Sposoby przedstawiania wyników	73
Krzywe uczenia się	73
Część II	
Zależność efektów uczenia się od gatunkowych, rozwojowych i indywidualnych cech osobnika	79
Rozdział 4. Uczenie się człowieka a uczenie się zwierząt — napisał Ziemowit Włodarski	81

Rozdział 5. Uczenie się w zależności od wieku człowieka — napisali Wanda Budohoska i Ziemowit Włodarski	89
§ 1. Badania dzieci młodszych — napisał Ziemowit Włodarski	90
Odruchy warunkowe	90
Reakcje odroczone	96
§ 2. Badania dzieci starszych i osób dorosłych — napisała Wanda Budohoska	104
Zakres pamięci bezpośredniej	105
Trwałość pamięci	106
Szybkość uczenia się	108
Wprawa	111
Odporność na interferencje	113
Samocena osób badanych	115
Działalność produkcyjna	115
§ 3. Próby wyjaśnienia zależności między efektami uczenia się a wiekiem — napisała Wanda Budohoska	118
Rozdział 6. Uczenie się w zależności od cech indywidualnych człowieka — napisał Ziemowit Włodarski	124
§ 1. Płeć	124
§ 2. Inteligencja	126
Uczenie się osób normalnych a uczenie się osób niedorozwiniętych umysłowo	126
Uczenie się osób w różnym stopniu niedorozwiniętych umysłowo	132
Uczenie się osób normalnych o wyższym i niższym ilorazie inteligencji	134
Uczenie się osób przeciętnych i wybitnie inteligentnych	135
§ 3. Zdolności specjalne	136
§ 4. Motywacja, nastawienia, zainteresowania	140
Część III	
Zależność efektów uczenia się od jego organizacji	149
Rozdział 7. Wpływ czynników działających w trakcie uczenia się — napisał Ziemowit Włodarski	151
§ 1. Powtórzenia	151
Efekty powtórzeń	151
Rozłożenie powtórzeń w czasie	160
Sposoby powtarzania	175
§ 2. Wzmocnienia	181
§ 3. Nagroda i kara	190
§ 4. Informacja o wynikach	195
§ 5. Organizacja percepcji	198
§ 6. Aktywność osoby uczącej się	212
Rozdział 8. Wpływ czynników poprzedzających uczenie się — napisała Wanda Budohoska	218
§ 1. Transfer	218
Rodzaje transferu	220
Sposoby pomiaru transferu	227
Czynniki wpływające na kierunek i wielkość transferu	229
Podobieństwo materiałów	229
Wstępne różnicowanie bodźców	236
Długość przerwy między czynnością początkową i testową	238

Stopień trudności materiału początkowego	239
Stopień wyuczenia materiału początkowego	241
Różnorodność zadań poprzedzających zadanie testowe	242
Inne czynniki	243
§ 2. Hamowanie proaktywne	243
Problemy metodologiczne	243
Czynniki wpływające na hamowanie proaktywne	245
Podobieństwo materiałów	245
Podobieństwo bodźców	245
Podobieństwo reakcji	245
Liczba materiałów wyuczonych	246
Długość przerw między wyuczeniem się materiału testowego a pomiarem efektów jego wyuczenia się	248
Rozdział 9. Wpływ czynników działających po zakończeniu uczenia się — napisała Wanda Budohoska	250
A. Czynniki działające w czasie przerwy między uczeniem się a jego pomiarem	250
§ 1. Retroaktywne hamowanie i retroaktywne ułatwienie	250
Problemy metodologiczne	251
Czynniki wpływające na hamowanie i ułatwienie retroaktywne	253
Podobieństwo materiałów	253
Wielkość materiałów	259
Metody uczenia się	260
Stopień wyuczenia materiałów	261
Długość przerw między uczeniem się kolejnych materiałów	262
Inne czynniki	264
§ 2. Reminiscencja	271
Problemy metodologiczne	272
Czynniki wpływające na reminiscencję	274
Wiek osób badanych	274
Rodzaj materiału	275
Metody stosowane przy uczeniu się	275
Stopień wyuczenia materiału	277
Długość przerw pomiędzy uczeniem się a pomiarem efektów	278
B. Czynniki działające w trakcie pomiaru	279
Część IV	
Interpretacje psychologiczne uczenia się	287
Rozdział 10. Interpretacje uczenia się — napisała Wanda Budohoska	292
§ 1. Koncepcje poznawcze	292
Poglądy wczesnych psychologów postaci	292
Poglądy Tolmana	295
§ 2. Interpretacje oparte na warunkowym odruchu klasycznym	299
Poglądy Pawłowa	299
Poglądy Watsona	303
Poglądy Guthriego	305
§ 3. Interpretacje uwzględniające reakcje instrumentalne	309
Poglądy Thorndike'a	310
Poglądy Skinera	312
Poglądy Konorskiego	315
Poglądy Hulla	319
Poglądy Millera	324

Poglądy Spence'a	327
Poglądy Mowrera	329
Poglądy Estes'a	331
§ 4. Uwagi ogólne	334
Zakończenie — napisał Ziemowit Włodarski	337
Bibliografia	341
Indeks nazwisk	369
Indeks rzeczowy	374